

Field : Education

Type : Research Article

Received:21.06.2018 - *Corrected*:----- - *Accepted*:05.12.2018

İngilizce Öğretiminde Deyimsel İfadelerin Öğretiminin Gerekliliğine İlişkin Görüşlerin İncelenmesi*

Orhan ATAMAN, Abdurrahman KILIÇ

Düzce Üniversitesi, Düzce, TÜRKİYE

E-Posta: orhanataman@duzce.edu.tr

Öz

Bu çalışmanın amacı Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinin yabancı diller yüksekokulunda öğrenim görmekte olan hazırlık sınıfı öğrencileri ile bu kurumda çalışan öğretim elemanlarının yabancı dil öğretiminde deyim bilgisi ilgili görüşlerini ve öğrencilerin deyimlerin öğretimine ihtiyaç duyup duymadıklarını belirlemektir. Araştırmada, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını öğrenme, mevcut durumları anlama ve açıklama amacıyla nitel araştırma yaklaşımı desenlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmaya ölçüt örnekleme yöntemi ile bahsi geçen kurumda öğrenim görmekte olan orta ve orta-üst seviye İngilizce bilgisine sahip 30 hazırlık sınıfı öğrenci ve 10 öğretim görevlisi dâhil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak açık uçlu soruların yer aldığı bir görüşme formu kullanılmıştır ve veriler katılımcılardan yazılı bir şekilde toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, İngilizce öğreniminde deyimler katılımcılar tarafından önemli görülmesine rağmen, kullanılan ders kitaplarında bu konuya yeterince yer verilmediği görüşünün hâkim olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin bu tür ifadelerle karşılaştıklarında onları anlamlandırmakta ve öğrenmekte zorlandıkları, dolayısıyla kullanmaya ihtiyaç duyduklarında da bu konuda eksiklik hissettikleri görülmüştür. Bu nedenle, bir yıllık süreyi İngilizce öğrenimiyle geçiren ve bu sürecin sonunda ileri düzeyde İngilizce becerilerine ulaşması hedeflenen öğrencilerin hedef dilin kültürel özellikleri hakkında da bilgi sahibi olmasını sağlayan ve özellikle de günlük hayatta, dilin gerçek ortamında kullanıldığında sıkça ihtiyaç duyulan deyimsel ifadelerle yer verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: deyim; İngilizce; ihtiyaç analizi; hazırlık sınıfı

* Bu makale 9-11 Mayıs 2018 tarihlerinde Manisa'da gerçekleştirilen 8. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

The Examination of Views on the Need of Teaching Idioms in English

Abstract

The aim of this study is to determine preparatory class students and instructors' views on learning and teaching idioms in English and whether the students need to learn idioms or not. Case study research design, which is one of the qualitative research methods, was used in the study because it allows in-depth exploration and understanding of individuals' perceptions and perspectives about the issue in question. Criterion sampling method was used to determine the student participants in terms of their English proficiency. Therefore, 30 preparatory class students whose English levels were pre-intermediate and intermediate participated to the study. Also, 10 instructors participated to the study by employing convenience sampling method. Data was collected through a written interview form which had open-ended questions. Descriptive analysis method was used for the analysis of the qualitative data. As a result of the study, it was revealed that although nearly all of the participants thought that idioms were important in learning English, most of them claimed that they did not encounter with idioms in course books. Instead of this, they suggested they learned idioms from sources such as; magazines, newspapers, TV shows, songs and videos on the internet. In addition to that, students stated that they had difficulty in perceiving and learning idioms, so they felt insufficient when they needed to use an idiom to express themselves in a better way. It could be recommended that idioms, which are an important part of culture and everyday language, be included in the preparatory class curriculum since students are expected to be at B2 level at the end of one-year intensive English program.

Keywords: idiom; English; need analysis; preparatory class

Giriş

Günümüzde büyük bir hızla gelişen teknoloji sayesinde artan ulaşım ve iletişim olanakları ve aynı zamanda bunlarla beraber hızla küreselleşen dünyada ilerleyen sosyal ve ekonomik ilişkiler gibi etkenlerden dolayı, milyonlarca insan farklı toplumlarla iletişim kurmak amacıyla yabancı bir dil öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır. Hatta birçok kişi için en az bir yabancı dil bilmek eğitim ve iş hayatında elzem duruma gelmiştir. Bu nedenle hemen hemen bütün ülkelerin eğitim sistemleri içerisinde öğrencilerin en az bir yabancı dil öğrenmelerini hedeflemektedir.

Yabancı dil öğreniminde dil bilgisi kuralları ve kelimelerin yanı sıra, hedef dilin ait olduğu toplumun kültürel özelliklerini yansıtan deyimlerin öğrenilmesi de büyük bir öneme sahiptir. Deyimsel ifadeler; bu tür ifadeleri oluşturan sözcüklerin gerçek anlamlarının dışında kullanılması sonucunda, kendine has yeni bir anlam kazanan ve anlamı tahmin edilemeyen kalıplaşmış söz öbekleri olarak tanımlanabilir (Aksoy, 1988; Bateni, 2010; Merriam-Webster's Dictionary, 2018; Palmer, 2001). Deyimler, kısa, öz ve çarpıcı olma özellikleriyle bir dilde dilbilgisi kadar önemli bir yere sahiptir, “dile yumuşaklık, özgünlük, güzellik, anlamsal zenginlik, imgesellik ve renk katar” (Krupnov, 1976, akt. Güneş, 2009). Akkök (2011) deyimini oluşturan kelimelerin anlamlarının tek başına deyim anlamına etkisi olmadığı için, alanyazında bu tür söz öbeklerinin dilsel biçimlerinin çözümlenemez (noncompositional) dilsel birimler olduğu görüşünün yer aldığını ifade etmiştir. Diğer bir ifadeyle, çoğunlukla deyimleri oluşturan kelimelerden biri veya daha fazlası anlam kaybına uğradığı için; deyimler, yalnızca barındırdıkları kelimelere karşılık gelen sözcükleri kullanmak suretiyle ve aynı dil bilgisi biçimleriyle başka dillere çevrilemezler. Ayrıca, dillerdeki her deyim bir kültür birikiminin sonucunda oluşmuştur ve deyimler; her dilin kendine özgü, başka dillerden ayıran bir yönünü oluşturur (Yavuz, 2010). Bu yüzden, yabancı dil öğrenenler için deyimleri öğrenmek ve bu meselenin üstesinden gelmek ulaşılmaz bir hedef olmaktadır (Andreou & Galantomos, 2007; Chuang, 2013, Nippold, 2003).

Bir dili öğrenmek, o dili konuşan toplumun kültürel özellikleri hakkında da bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir, deyimler ise dil ve kültür arasında köprü görevi görür. Delisle (2001)'e göre, anadilin ve yabancı dilin etkin kullanımı için dilbilgisi kurallarını veya kelimeleri bilmek yeterli değildir. Bunun yanı sıra, o dildeki deyimleri ve buna benzer özel anlamlara sahip ifadeleri de bilmek gerekir. Benzer şekilde, Aksan (2000) ve Çakır (2011) deyimlerin bir dilin söz varlığının önemli bir bölümünü oluşturduğu için ve çeşitli sosyo-kültürel özelliklerini yansıttıkları için, deyimlerin öğrenilmemesi durumunda, dil öğrenimi çabasının eksik kalacağını ifade etmiştir. Cooper (1998) ileri seviyede kelime ve (grammar) dil bilgisine sahip olan öğrencilerin bile deyimlerin kullanımıyla ilgili zorluklar yaşayacağını belirtmiştir. Bu nedenle hedef dile tam anlamıyla hâkim olabilmek için o dile ait deyimlerin öğrenilmesi ve bilinmesi gerekmektedir (Yavuz, 2010). Benzer şekilde, Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programına (The Common European Framework of Reference for Languages-CEFR) göre dil öğretiminde kullanılan materyallerde günlük konuşmalarda kullanılan ifadeler de yer verilmesi gerekmektedir. Bu noktadan hareketle, günlük konuşma ifadeleri arasında yer alan deyimlerin de öğrenilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Burke (1998) İngilizce'de deyimlerin sıklıkla kullanıldığını ve İngilizce'yi yabancı dil olarak öğrenenlerin deyimleri anlamaması durumunda, o dili konuşan toplumla bütünleşemeyeceğini bu yüzden kendilerini grup içerisinde yabancı gibi hissedeceklerini ifade etmiştir. Ayrıca, Abisamra (2002) deyim bilgisine sahip öğrencilerin daha iyi iletişim kurabildiklerini ve hedef dili kullanma açısından özgüvenlerinin yüksek olduğunu belirtmiştir.

Deyimler anadil konuşmacıları tarafından günlük konuşma, kitap, gazete, televizyon programları ve ders gibi farklı bağlamlarda günlük hayatta oldukça sık kullanılmasına rağmen, yabancı dil öğretim materyallerinde bu konuya yeterince yer verilmediği söylenebilir (Cooper, 2012; Tarcaoanu, 2012). Bunun yanı sıra, Asl (2013) yabancı dil öğretmenlerinin İngilizce'yi öğrencileri için sadeleştirmeye ve basitleştirmeye çalışması sebebiyle, deyimlerin öğretimine gerekli önemi vermediklerini iddia etmiştir. Hatta, yine aynı sebepten ötürü öğretmenlerin deyimsele ifade kullanmaktan bilinçli bir şekilde kaçındıkları, bu tür soyut ve anlaşılması zor ifadeler yerine öğrencilerin daha kolay anlayabileceği basit ve somut kelimeleri kullanmaya meyilli oldukları dile getirilmiştir (Bulut, 2004; Mahmoud, 2002).

Buna ek olarak, yabancı dil öğretiminin tarihçesine bakıldığında dil sözvarlığı içerisinde önemli bir yere sahip olan sözcük ve deyimlerin öğretimine yeterince önem verilmediği (Güneş, 2009), anadilde deyimlerin kullanım özelliklerini edinebilmek için maruz kalınan girdi yoğunluğuna karşın yabancı dil öğretiminde bu konuda sıkıntı yaşandığı söylenebilir (Yavuz, 2010). Bu durumda, yabancı dil öğrenenlerinin hedef dilde iletişimin kurmakta zorlanmasına ve birtakım problemler yaşamasına sebep olabilir. Bazı durumlarda deyimlerin yanlış anlaşılmasının ise son derece vahim iletişim kazalarına yol açabileceği de belirtilmelidir. (Güneş, 2009).

Bu tür söylemlerden yola çıkarak yapılan bu araştırmanın amacı, bir devlet üniversitesinde Yabancı Diller Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan hazırlık sınıfı öğrencilerinin ve bu kurumda çalışan öğretim görevlilerinin yabancı dil öğretiminde deyim bilgisine ilişkin görüşlerini belirlemek ve öğrencilerin deyimlerin öğretimine ihtiyaç duyup duymadıklarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Öğrenciler ve öğretim elemanları İngilizce ders kitaplarında deyimsele ifadelere hangi oranda yer verildiğini düşünmektedir?
2. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının İngilizce öğreniminde deyimsele ifadelerin önemi hakkındaki görüşleri nasıldır?
3. Öğrencilerin deyimsele ifadelerin bilinmesi ve kullanımı ile eksiklik yaşadığı durumlar hakkında öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri nasıldır?
4. Öğrenciler İngilizce'ye ait deyimsele ifadeleri öğrenirken ve öğretim elemanları da bunları öğretirken ne tür yöntem ve teknikler uygulamaktadır?
5. Öğrenciler İngilizce'ye ait deyimsele ifadeleri öğrenirken, öğretim elemanları da bunları öğretirken ne tür zorluklar yaşamaktadır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada ayrıntılı ve derinlemesine veri toplama, katılımcıların bireysel algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenme, mevcut durumları anlama ve açıklama amacıyla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014). Nitel araştırmalar, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Araştırma deseni olarak ise durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, sınırlı güncel bir durum ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlanmış durumlar hakkında gözlemler, mülâkatlar, görsel-işitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar aracılığıyla ayrıntılı ve

derinlemesine bilgi toplandığı bir durum betimlemesidir (Creswell, 2013).Durum çalışmasında bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri, ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde odaklanılır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Mevcut araştırmada, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının İngilizce öğreniminde deyimsele ifadeler ile ilgili görüşlerini paylaşarak durumu değerlendirmeleri istendiği için araştırma deseni olarak durum çalışmasının uygun olduğu düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinin yabancı diller yüksekokulunda İngilizce hazırlık sınıflarında bir yıl süreyle öğrenim görmekte olan 30 öğrenci ve yine aynı kurumda görev yapan 10 İngilizce okutmanı oluşturmuştur. Araştırmaya dâhil edilen öğretim elemanlarının belirlenmesinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Öğrenci olarak katılımcıların belirlenmesinde ise ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt olarak, öğrencilerin İngilizce seviyeleri esas alınmıştır ve orta ve orta-üst düzeydeki öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma konusu dikkate alındığında deyimsele ifadelerin yabancı dil öğrenim sürecinin başlangıç seviyelerindeki öğrencilerden ziyade, orta ve ileri düzeyde İngilizce bilgisine sahip öğrenciler tarafından ihtiyaç olarak görülüp görülmediğini, eğitimleri sürecince deyimsele ifadelerle ne oranda karşılaştıklarını ortaya çıkarmak daha anlamlı olacaktır.

Katılımcıların 17'si İngilizce Öğretmenliği bölümünü kazanmış fakat hazırlık sınıfından muaf olamamış öğrencilerdir. Muafiyet sınav sonuçları ve geçmişte aldıkları İngilizce eğitimi dikkate alındığında bu öğrencilerin İngilizce seviyelerinin B1 olduğu söylenebilir. Diğer 13 katılımcı ise; ağırlıklı olarak mühendislik fakültesi öğrencisi olmakla birlikte öğrenim yılının ilk haftasında yapılan seviye belirleme sınavında en yüksek puanları alan ve bu sınav sonuçlarına göre A2 seviyesinde İngilizce bilgisine sahip olan öğrencilerdir. Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin İngilizce bilgisinin orta ve orta-üst seviyelerde olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu soruların yer aldığı bir görüşme formu kullanılmıştır ve veriler katılımcılardan yazılı bir şekilde toplanmıştır. Veri toplama aracında kullanılan açık uçlu sorular, araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak ve alan uzmanlarının önerileri alınarak hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz yönteminde, toplanan veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenir, yorumlanır ve görüşülen kişilerin görüşlerini doğrudan yansıtmak amacı ile sık sık doğrudan alıntılara yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Mevcut araştırmada elde edilen veriler, analiz sürecinin ilk aşamasında genel olarak incelenmiş ve daha sonra da kodlanmıştır. Ardından, bu kodlar ortak özelliklerine göre belirli temalar altında toplanmıştır. Bu şekilde, toplanan veriler, kodlar aracılığı ile kategorize edilmiştir. Ayrıca, bulguların sunumunda katılımcıların görüşlerine doğrudan alıntılar yapılarak da yer verilmiştir. Bu doğrudan alıntılar çalışma grubundaki her öğrenciye (Öğrenci-1, Öğrenci-2, Öğrenci-3) ve her bir öğretim elemanına (Öğr. El.-1, Öğr.El.-2, Öğr.El-3) bir numara atanarak sunulmuştur.

BULGULAR

İngilizce Ders Kitaplarında Deyimsel İfadelerin Yeri

Öğrenciler oldukça büyük bir çoğunlukla kullandıkları İngilizce ders kitaplarında deyimisel ifadelerle pek karşılaşmadıklarını ve bunlara oldukça az yer verildiğini ifade etmişlerdir. Kimi öğrenciler ise deyimlere hiç yer verilmediğini, bu nedenle deyimisel bir ifade öğrenmediklerini belirtmişlerdir.

- Öğrenci -14: *Bence çok az yer veriliyor. Koca kitapta ancak birkaç tane deyimisel ifade karşımıza çıkıyor. Bu da iyi bir şey değil, çünkü günlük hayatta çok kullanılıyor ve biz bunlardan başka pek çok şeyi öğreniyoruz.*
- Öğrenci-16: *Genellikle çok az yer veriliyor. Bence arttırılmalı.*
- Öğrenci-17: *Yalnızca hikâye kitabı okursak karşılaşıyoruz, ders kitaplarında neredeyse hiç yok.*
- Öğrenci-6: *Hiç verilmedi.*
- Öğrenci-12: *Bu zamana kadar gördüğüm hiçbir ders kitabında deyim görmedim.*

Öğretim elemanlarının bu konu hakkındaki görüşleri iki ana tema oluşturmuştur. Bir grup öğretim elemanı, öğrenciler arasındaki hâkim görüşe benzer şekilde, kullanılan İngilizce ders kitaplarında deyimisel ifadelerle yer verilmediğini belirtirken, diğer grup ise konuşmaya daha çok önem veren ve ileri seviyelerde kullanılan kitaplarda bunlara yer verildiğini belirtmiştir.

- Öğrt. El.-6: *Ben 10 yıldır grammar ya da Reading-Writing dersine giriyorum ve kullandığım kitaplarda çok az deyimisel ifade vardı. Olsa bile çocuklara öğretme amaçlı değil sadece okuma parçalarında nadiren gördüm.*
- Öğrt. El.-1: *A2 seviyesinin altındaki kitaplarda deyimisel ifadelerle yer verildiğini hatırlamıyorum.*
- Öğrt. El.-8: *Seviyelere göre değişmekle birlikte yer veriliyor. Örneğin, Listening&Speaking dersi için kullandığımız Northstar kitabında 3-4-5. Seviyelerinde deyimleri öğretmek için kısımlar var.*

İngilizce Öğreniminde Deyimsel İfadelerin Önemi

İngilizce öğreniminde deyimlerin önemi ile ilgili olarak bütün öğrenciler bu tür ifadelerin önemli olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Bunun nedeni açıklarken öne sürdükleri gerekçeler ise şu temaları oluşturmuştur; deyimler hedef dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmayı sağlar, günlük hayatta konuşmalar içinde sıkça kullanıldığı için daha nitelikli ve akıcı bir iletişim sağlar, olası yanlış anlaşılmanın önüne geçer ve anlatılmak istenen bir meseleyi kısa yoldan özetleme imkânı sunar.

- Öğrenci-1: *Önemli olduğunu düşünüyorum çünkü deyimisel ifadeler diğer milletlerin kültürünü ve dilini daha iyi anlamamızı sağlar. Eğer bunları bilirsek iletişimde de yararı olur.*
- Öğrenci-5: *İngilizce öğrenirken amaç yurtdışına çıkmak, farklı insanlarla kültürlerle tanışmak ise deyimleri öğrenmek kesinlikle önemlidir.*

- Öğrenci-11: *Deyimler günlük dilde çok kullanılıyor ve eğer deyimleri bilmezsek yanlış anlayıp, yanlış cevap verebiliriz.*
- Öğrenci-18: *Bir dili öğrenmek sadece gramerini öğrenmekle sınırlı kalmamalı. Günlük olarak dilimizde deyimlere yer vermek bizim o dile hakimiyetimizi daha da geliştirebilir.*
- Öğrenci-24: *Bazen bir olayı uzun uzun anlatmak yerine, ya da daha kısa cevap vermek için kullanmalıyız. Bu da bizim konuşmamızın etkili olmasını sağlar.*

Öğretim elemanlarının tamamı İngilizce öğreniminde deyimlerin önemli bir yeri olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Deyimler günlük hayatta sıkça kullanıldığı için iletişim kurmada gerekli olması, ayrıca deyimlerin hedef dilin kültürel özelliklerini yansıtan ifadeler olması ve dil öğrenimi sürecinde bu tür kültürel unsurlara da yer verilmesi gerekliliği öğretim elemanlarının görüşlerinden ortaya çıkan temalar olmuştur.

- Öğrt. El.-2: *Günlük hayatta sıkça kullanılan ifadeleri hem kullanabilmek, hem de kendimize söylendiğinde anlayabilmek yabancı bir dil öğrenme amaçlarına büyük oranda hizmet edecektir.*
- Öğrt. El.-3: *Bu tür kullanımlar gerçekten dilin olmazsa olmazları, bu ifadeleri öğrenmeden öğrenciler o dilde iletişim kuramazlar diye düşünüyorum. Çünkü bu tür deyimlere genelde dizilerde ve filmlerde rastlıyoruz. Bu da gösteriyor ki, bu kullanımlar günlük hayatta çok fazla öneme sahip.*
- Öğrt. El.-4: *Herhangi bir yabancı dili öğrenirken, o dilin kültürünü öğrenmenin de önemli olduğunu düşünüyorum. Deyimler içinde bulunduğu dilin kültürel özelliklerini taşıdıklarından deyimlerin dil öğretim sürecinde belirli bir oranda yer alması gerektiğini düşünüyorum.*

Deyimsel İfadelerin Kullanımında Karşılaşılan Güçlükler

Öğrenciler okuma (reading) becerisinde deyim kullanımı ile ilgili olarak; okuma parçaları içerisinde deyimlere sıkça yer verilmediği için bu beceri alanında deyim bilgisine dair ara sıra eksiklik yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ders materyalleri haricinde okudukları hikâye ve gazete gibi yazılı dokümanlarda ise deyimlerin daha sık kullanıldığını ve bu gibi durumlarda cümleyi anlamakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, buna benzer şekilde dinleme (listening) becerisinde de çoğu öğrenci yine ara sıra eksiklik hissettiğini ve bunun duyduğu ifadeyi çözümlenme ve anlamlandırma ile ilgili olduğunu belirtmiştir.

- Öğrenci-2: *Okuduğumuzda, tercüme yapmaya çalıştığımızda çok farklı şeyler çıkıyor.*
- Öğrenci-10: *Okuduğum deyimden deyim olduğunu anlayamıyorum.*
- Öğrenci-11: *Kitap okurken ve gazete okurken çok sık oluyor.*
- Öğrenci-20: *Fazla deyim bilmediğim için dinlerken ne anlama geldiğini anlayamıyorum. Fazla sık olmuyor ama bazen denk geliyor.*
- Öğrenci-16: *Dinlemede, ilk defa duyduğum deyimden yazılışını görmeden anlamıyorum.*

Öğretim elemanları, okuma becerisinde öğrencilerin deyimlerin anlamını bağlamdan çıkarmaya çalıştıklarını, anlamaya çalıştıklarını ve ara sıra sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Dinleme becerisinde ise, öğrencilerin daha sık problem yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

- Öğrt. El.-4: *Eğer okuma parçası deyim içeriyorsa öğrenciler deyimi de ana dillerine birebir çeviriyorlar ama anlayamadıkları bir cümle ile karşılaşıyorlar. Öğrencilerin bu sorunla deyimlerin doğru kullanım yolunu öğrenene kadar genellikle karşılaştıklarını düşünüyorum.*
- Öğrt. El.-9: *Dinlemelerde eğer deyim geçerse anlamakta zorluk çekiyor ya da yanlış anlıyorlar.*
- Öğrt. El.-3: *Dinleme yaparken bu tarz ifadelerle çok sık karşılaşıyorlar ve bu da sıkıntı yaratıyor. Bunu geliştirmek için ya yurt dışında bulunmaları ya da çok fazla dizi ve filme izleyip bu eksikliklerini kapatmaları gerekiyor.*
- Öğrt. El.-2: *Dinleme parçalarında geçen deyimse ifadeler en çok zorlanılanlar arasında.*

Öğrenciler yazma (writing) becerisinde deyim kullanımı ile ilgili olarak; kendilerini ifade etmek istedikleri şekilde, zihinlerindeki düşünceleri tam anlamıyla yazıya dökemedikleri için eksiklik hissettiklerini belirtmişlerdir. Öğrenci görüşlerinde, aynı sorunların speaking (konuşma) becerisi için de geçerli olduğu görülmektedir, yani öğrenciler kendilerini sözel olarak ifade ederken de deyim kullanımı ile ilgili sıklıkla eksiklik hissettiklerini belirtmişlerdir.

- Öğrenci-2: *Yazmada aklımdaki şeyi tam olarak aktaramıyorum.*
- Öğrenci-8: *Demek istediğim deyimi birebir çevirince İngilizce'de bir anlam ifade etmiyor.*
- Öğrenci-12: *Çok sık oluyor. Kendimi tam anlamıyla ifade edemiyorum. Uzun cümle kurmak yerine deyimlerle hemen açıklayabiliriz.*
- Öğrenci-7: *Konuşurken kullanmıyorum çünkü bilmiyorum.*
- Öğrenci-14: *Deyim bilmediğim için kullanmıyorum ve tam istediğim gibi konuşamıyorum.*
- Öğrenci-17: *Konuşurken daha güzel olsun diye bir deyim kullanmak istiyorum ama o an bilmediğim için söyleyemiyorum ve güzel olmuyor.*

Öğretim elemanları yazma becerisinde günlük hayatta önemli bir yere sahip olan deyimse ifadeler kullanmak yerine, daha resmi ifadelerin kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle yazma becerisinde deyimse ifadelerin kullanılmamasının bir eksikliğe yol açmayacağı görüşünü ön plâna çıkılmıştır. Öte yandan, öğrencilerin deyimse bir ifade kullanmak istediklerinde ise, gerek yazma gerekse de konuşma becerisinde bu tür ifadeleri kelimelerin birebir çevirisiyle üretmeye çalıştıkları için önemli bir eksiklik hissettiklerini dile getirmişlerdir.

- Öğrt. El.-3: *Yazma konusunda da öğrencilerden günlük dilde kullanılan ifadeler yerine daha resmi ifadeler kullanmalarını istediğimiz için bir sıkıntı yaşadıklarını düşünmüyorum.*
- Öğrt. El.-4: *Öğrenciler herhangi bir konuda yazı yazarken bazen deyim kullanmak istiyorlar ama kullanmak istedikleri deyimın sözlükteki İngilizce karşılığına bakmak yerine deyimın birebir çevirisi yapma yolunu seçiyorlar. Bu durum deyimın yer aldığı cümlelerin anlamsal olarak hatalı olmasına yol açıyor. Öğrencilerin bu*

sorunla deyimlerin doğru kullanım yolunu öğrenene kadar genellikle karşılaştıklarını düşünüyorum.

- *Öğrt. El.-8: Konuşmada deyim kullanımı ile çok karşılaştığımı söyleyemeyeceğim. Eğer biliyorlarsa kullanıyorlar. Sorun Türkçe'den transfer yapmak istediklerinde oluyor. Deyimlerde birebir çeviri olamayacağı için bu tür bir yaklaşım sergilediklerinde yanlış kullanım oluyor.*

Deyimsel İfadelerin Öğrenimi ve Öğretiminde Kullanılan Teknikler

Öğrenciler deyimssel ifadeleri daha çok izledikleri dizi, film, video ve şarkı gibi dilin bizzat günlük hayattaki hâliyle kullanıldığı ortamlarda; bunun yanı sıra, internette, sosyal medya mecralarında ve karikatürlerde deyimssel ifadelerle karşılaştıklarında bunların anlamını merak edip araştırarak öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, kimi öğrenciler kitap okurken karşılaştıkları deyimleri öğrendiklerini ifade etmiştir.

- *Öğrenci-15: Videolarda, karikatürlerde vb. yerlerde görüyorum ve o cümleyi google'da araştırıyorum.*
- *Öğrenci-19: Sosyal medyada görselli şakalar gördüğümde aklımda kalıyor.*
- *Öğrenci-21: Sosyal medyada veya dizi/filmlerde karşına çıkarsa araştırıyorum.*
- *Öğrenci-28: Bazen film ve dizi izlerken ilgimi çekiyor. Bazen de bir okuma paragrafında.*

Öğretim elemanları deyimleri genellikle bağlamdan yola çıkarak o deyim hangi durumlarda kullanılacağını açıklayarak ve bunları örneklendirerek öğretmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, İngilizce'deki deyimssel ifadeyi Türkçe'den benzer bir ifadeyle ilişkilendirerek açıkladıklarını dile getirmişlerdir.

- *Öğrt. El.-3: Önce ne anlama geldiğini açıklama şeklinde öğretiyorum. Daha sonra kullanılabileceği durumları örnekler vererek açıklıyorum. En sonunda onlardan bir diyalog ya da örnek cümle yazmalarını istiyorum.*
- *Öğrt. El.-9: Türkçe'de benzeri bir ifadeyle ilişkilendirip, örnek vererek.*

Deyimsel İfadelerin Öğrenimi ve Öğretiminde Karşılaşılan Güçlükler

Öğrenciler deyimssel ifadeleri öğrenme sürecinde yaşadıkları zorluklara ilişkin olarak, deyimleri oluşturan sözcüklerin genellikle gerçek anlamlarının dışında kullanılması sebebiyle bu tür ifadeleri öğrenmenin zor olduğunu belirtmişlerdir.

- *Öğrenci-4: Kelimeler gerçek anlamının dışında kullanılabilir.*
- *Öğrenci-15: Çeviri yaparak öğrenilmiyor ve mantığını kavramada zorlanıyorum.*
- *Öğrenci-22: Ezberlemek zor geliyor.*
- *Öğrenci-28: Kültür farklılıkları olduğu için bazı şeylerin tam karşılığı olmuyor.*

Öğretim elemanları ise, öğrencilerin deyimleri anlamlandırmakta güçlük çektiğini dolayısıyla bu anlamda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun nedeni olarak, deyimlerin kültürel özellikler barındırması ve sözcüklerin gerçek anlamlarının dışında kullanılmasını ve öğrencilerin İngilizce'ye yeterince maruz kalmamalarını ileri sürmüşlerdir.

- *Öğrt. El.-1: Türkçe karşılıklarından tamamen farklı kelimelerle oluştuğundan zorluk yaşıyorum.*
- *Öğrt. El.-8: Kültür işin içine girdiği için anlamlandıramama sorunu oluşuyor.*
- *Öğrt. El.-3: Kullanılan ifadelerin gerçek anlamlarıyla hiçbir alakası olmaması bazen zorluk yaratıyor. Çok sık bir şekilde dile maruz kalmamalarından kaynaklanan zorluklar da yaşıyor.*

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre, öğrenciler İngilizce öğreniminde deyimlerin oldukça önemli olduğunu düşünmektedir. Araştırmada, ayrıca deyimlerin kültürün de bir parçası olduğu için, özellikle de günlük hayatta sıkça kullanılması sebebiyle iletişimi daha gerçekçi bir hâle getirdiği için deyimlerin öğrenciler tarafından önemsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Angel (2016)'ın 15 dilbilim lisans öğrencisi ile yaptığı görüşmelerde, katılımcıların hepsi deyimlerin önemli olduğu görüşünü paylaşmıştır. Katılımcılar, dile tamamen hâkim olmak ve hedef dili doğal ve uygun bir biçimde kullanmak için deyimlerin öğrenilmesinin önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Liontas (2002) farklı dilleri öğrenen 60 yetişkin öğrenciyle yaptığı çalışmada, deyimsel ifadelerin katılımcıların eğitimlerinin bir parçası olması gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Deyimlerin önemli olduğu görüşüne rağmen, mevcut araştırmada kimi öğrenciler kullandıkları İngilizce ders kitaplarında deyimsel ifadelerle hiç yer verilmediğini; büyük bir çoğunluğu ise çok az yer verildiğini ifade etmiştir. Bununla ilişkili olarak, öğrencilerin deyimsel ifadeleri ders kitaplarından ziyade daha çok dizi, film, video, şarkı ve karikatürler gibi dilin kasıtlı bir şekilde eğitim amaçlı hazırlanmadığı; aksine dilin bizzat gerçek yaşamdaki hâliyle ve kültürel öğelerin de yer aldığı otantik (authentic) materyallerden öğrendikleri sonucuna ulaşmıştır. Fakat, öğrencilerin deyim gibi mecazi anlam içeren ifadeleri okul dışında duymaları durumunda, Burke (1998) öğrencilerin bu tür ifadeleri yanlış anlama riskinin yüksek olduğunu, bu yüzden deyimsel ifadelerin derslerde öğretilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aksi halde, öğrenciler deyimsel ifadeleri uygun olmayan bağlamlarda kullanabilir ve zor durumda kalabilirler. Ayrıca, Noor ve Fallatah (2010)'a göre TV programları ve diğer ortamlar dilin öğrenilmesinde gerekli olan etkileşimsel ortamı sağlamadığı için, öğrenciler deyimlerin anlamını kavrama ve buna yönelik dönüt alma gibi dil öğrenimine temel oluşturan fırsatları kaçırmaktadırlar. Bu yüzden İngilizce öğretmenlerinin, öğrencilere deyimleri uygun bir biçimde nasıl kullanacaklarını etkileşimli bir şekilde öğretmesi son derece elzemdir.

Mevcut araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin deyim öğrenirken en çok deyimlerde sözcüklerin genellikle gerçek anlamlarının dışında kullanılması sebebiyle zorluk yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Bu sebeple, dört beceri alanında deyimlerin bilinmesi ve kullanılmasıyla ilgili olarak; öğrencilerin okuma ve dinleme becerisinde, kullanılan deyimleri anlamlandıramadıkları için ara sıra eksiklik hissettikleri görülmüştür. Üretime dayalı beceriler olan yazma ve konuşma becerilerinde ise, genel olarak öğrencilerin deyim kullanmaya ihtiyaç duydukları durumlarda zihinlerindeki düşünceleri tam anlamıyla yazıya veya sözel ifadelerle dökemedikleri için eksiklik hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Angel (2016)'ın çalışmasında katılımcıların büyük bir çoğunluğu deyimleri öğrenmenin zor olduğunu ifade etmişlerdir. Deyimlerin kültürel öğeler barındırması ve deyimleri anlamak için bu kültürel öğeler hakkında da bilgi sahibi olma gerekliliği, bunun sebepleri olarak ileri sürülmüştür. Elthair (2003) deyimsel ifadelerin öğretilmesinde karşılaşılan zorlukları araştırmak amacıyla

yürüttüğü çalışmada öğrencilerin deyimisel ifadelerle yeteri kadar aşına olmadıkları, bu yüzden bu tür ifadelerle daha fazla ilgilenmeleri gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Öğretim elemanlarından elde edilen verilerin analizlerinin sonucunda, öğretim elemanlarının İngilizce öğreniminde deyimlerin önemli olduğu görüşünde hemfikir oldukları görülmüştür. Bununla birlikte, kullanılan ders kitaplarında deyimlere hangi oranda yer verildiğine dair görüşleri incelendiğinde, genel olarak kullanılan ders kitaplarında deyimsel ifadelerle yeterince yer verilmediği ancak ileri seviyelerdeki dinleme ve konuşma odaklı kitaplarda bunlara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Najarzedegan ve Ketabi (2015)'nin deyimisel ifadelerin öğretilmesiyle ilgili öğretmen görüşlerini inceledikleri çalışmada öğretmenlerin tamamına yakını İngilizce'de deyimsel ifadelerin günlük hayatta önemli olduğunu, fakat aynı zamanda İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenler için deyimlerin en zor alanlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, katılımcıların büyük bir çoğunluğu kullanılan ders kitaplarında deyimsel ifadelerle yeterince yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Bunun sonucunda, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun deyimsel ifadeleri kullanmaktan kaçındıkları görüşünü paylaşmışlardır.

Öğretim elemanları deyimisel ifadelerin bilinmesiyle ilgili olarak öğrencilerin okuma becerisinde ara sıra sıkıntı yaşadıklarını, dinleme becerisinde ise daha sık problem yaşadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Yazma becerisinde günlük hayata ait deyimsel ifadeler yerine resmi bir dil kullanılması gerektiği, fakat öte yandan konuşma becerisinde deyimlerin daha fazla önem kazanmasıyla birlikte öğrencilerin de daha sık eksiklik hissettikleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, öğrencilerin deyimsel bir ifade kullanmak istediğinde bunu anadildeki kelimeleri çevirmek suretiyle ifade etmeye çalıştıklarını ve bu sebeple çok yanlış ifadeler türettikleri dile getirilmiştir. Bu noktada, öğretim elemanları, deyimleri oluşturan sözcüklerin genellikle gerçek anlamlarının dışında kullanılması ve kültüre özgü olması sebebiyle öğrencilerin deyim öğreniminde zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu tür problemlerin önüne geçmek için, öğretim elemanlarının deyim öğretiminde bağlam veya durum üzerinden örnekler vererek ve anadilden benzer deyimsel ifade örnekleri kullanarak deyimsel ifadeleri açıkladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Maisa ve Karunakarans (2013)'ün çalışmasına katılan öğretmenlerin çoğu deyimsel ifadelerin günlük hayatta oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, çalışmaya katılan öğretmenler deyimsel ifadelerin tamamen yeni öğeler olarak ele alınmasını gerektiğini ve öğrencileri bu tür ifadelerin anlamlarını bağlamdan çıkarmaya çalışmalarını teşvik etmenin etkili bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak, Noor ve Fallatah (2010)'ün İngilizce Öğretmenliği bölümünden 60 öğrenci ile yaptığı çalışmanın sonucunda, bağlamın deyimlerin tanınması ve anlamlandırılması noktasında son derece önemli olduğunu ortaya koymuşlardır.

Öğrenci ve öğretim elemanlarının görüşlerinin incelenmesi sonucunda, İngilizce öğreniminde deyimler katılımcılar tarafından önemli görülmesine rağmen, kullanılan ders kitaplarında bu konuya yeterince yer verilmediği görüşünün hâkim olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra, öğrencilerin bu tür ifadelerle karşılaştıklarında onları anlamlandırmakta ve öğrenmekte zorlandıkları, dolayısıyla kullanmaya ihtiyaç duyduklarında da bu konuda eksiklik hissettikleri görülmüştür.

Yabancı dil öğretiminde, öğrenenler hedef dilde kullanılan deyimlerle anadilde kullanılan deyimleri karşılaştırmalı, benzer ve farklı kullanım özelliklerini fark edebilmelidir. Bu nedenle, bir yıllık süreyi İngilizce öğrenimiyle geçiren ve bu sürecin sonunda ileri düzeyde İngilizce becerilerine ulaşması hedeflenen öğrencilerin hedef dilin kültürel özellikleri

hakkında da bilgi sahibi olmasını sağlayan ve özellikle de günlük hayatta, dilin gerçek ortamında kullanıldığında sıkça ihtiyaç duyulan deyimsel ifadelere yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abisamra S N (2002). *Teaching Idioms*. <http://abisamra02.tripod.com/idioms> adresinden erişilmiştir.
- Akkök E A (2011). Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi. *Dil Dergisi*, 143, 59-77
- Aksan D (2000). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy Ö A (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitapevi Yayınları.
- Andreou G, Galantomos L (2007). Designing a Conceptual Syllabus For Teaching Metaphors And Idioms in A Foreign Language Context. *Porta Linguarum*, (9):69-77.
- Angel R D (2016). Learners' Beliefs about the Notion of Idiom. *English Linguistics Research*, 5(3),62-71.
- Asl F M (2013). The impact of Context on Learning Idioms in EFL Classes. *TESOL Journal*, 37(1), 1-12.
- Batani M (2010). Collocations and Idioms and Their Translatability. *Iranian Studies*, 43(5),591-597.
- Bulut T (2004). Idiom Processing in L2: Through Rose-colored Glasses. *The Reading Matrix*, 4(2),105- 116.
- Burke D (1998). Without Slang and Idioms, Students Are "In the Dark!". *ESL Magazine*, 1(5),20 – 23.
- Büyüköztürk Ş, Kılıç Çakmak E, Akgün Ö E, Karadeniz Ş, Demirel F (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Chuang Y (2013). A Study Of The Relationship Between College EFL Learners' Vocabulary Size And Idiomatic Reading Comprehension. *NCUE Journal of Humanities*, 7, 59-76.
- Cooper C (1998). Teaching Idioms. *Foreign Language Annals*, 31 (2), 255 – 266.
- Cooper T (2012). Processing of Idioms by L2 Learners of English. *TESOL Quarterly*, (33)2,233-262.
- Creswell J W (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri; Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Çakır I (2011). How do Learners Perceive Idioms in EFL Classes? *Ekev Akademi Dergisi*, 15(47), 371-381.
- Delisle J (2001). *Çeviri Yöntemleri İçin Söylem Çözümlemesi*, (Çev. J. Umran Derkunt). İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- Eltahir R (2003). *Teaching and Learning Of Idiomatic Expressions And Multiword Verbs Of English in The Context Of Sudan*. Doktora Tezi. Hyderabad: University of Hyderabad.
- Güneş S (2009). Yabancı Dil Öğretiminde Deyim Öğretimi: Yöntemler, Teknikler ve Uygulamalar. *Dilbilim*, 2 (2), 1-15.
- Liontas J I (2002). Exploring Second Language Learners' Notions Of Idiomaticity. *System*, 30 (3), 289-313.

- Mahmoud A (2002). Interlingual Transfer of Idioms by Arab Learners of English. *I-TESL-Journal*, 8(12), 1-5.
- Maisa S, & Karunakaran T (2013). Idioms and Importance of Teaching Idioms to ESL Students: A Study on Teacher Beliefs. *Asian Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(1), 1-13.
- Merriam-Webster's Dictionary (2018). <https://www.merriam-webster.com/dictionary/idiom> adresinden erişilmiştir.
- Najarzadegan S, Ketabi S (2015). Teachers' Beliefs about Teaching Idiomatic Expressions: The Case of Iranian EFL Learners. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 2 (3), 120-132.
- Nippold M (2003). Mental Imagery and Idioms Comprehension: A Comparison of School-age Children and Adults. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 46(4),788-799.
- Noor H, Fallatah M (2010). An Investigation of Some Difficulties in Idioms Encountered by Saudi Learners of English. *International Journal of Arabic-English Studies*, 1, 147-174.
- Palmer F R (2001). *Semantik: Yeni bir Anlambilim Projesi*.(Çev. R. Ertürk). Ankara: Kitabiyat Yayınevi.
- Tarcaoanu M C (2012). Teaching and Learning Idioms in English (Theoretical and Practical Considerations). *Scientific Journal of Humanistic Studies*, 4(7), 220-228.
- Yavuz N (2010). Yabancı Dilde Deyimlerin Öğretimi İçin Bir Araç Geliştirme Denemesi. *Dil Dergisi*. 147, 7-21
- Yıldırım A, Şimşek H (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.